

ומ"ש ואוה"ן ותרגולין שקננו בבית. הינו בשלל מרדו מטעם דלילו מרדו דין כזו מדבריו שקננו בשוק ועליה דחיין בשילוח כדפירשתי לעיל (סוף א): ומ"ש ועוף במא שרובץ וכו'. שם מדכתיב יפור למטעו עוף טמא. ועוף טהור רובץ על בי עוף טמא אימטעו מדכתיב חקח לך ולא לכלבך. וכינים מחרות אימטעו מהיקשא דאפרוחים ואפרוחים מפרחים אימטעו מהיקשא דבינים כדפירשתי לעיל (סוף א): או שהן טרפה. אימטעו מטעם חקח לך ולא לכלבך דלעיל:

ומ"ש או שהזכר רובץ וכו'. שם נמשנה קורא זכר רב אליעזר מחייב וחכמים פוטרין ופירש רש"י קורא עוף טהור הוא ודרכו לרובץ על בינים אחרים. ועמרא אחר רבי אלעזר מחלוקת בקורא זכר אבל בקורא נקבה דברי הכל חייב ואמר רבי אלעזר מחלוקת בקורא זכר אבל בזכר דעלמא דברי הכל פטור הניא נמי הכי זכר דעלמא פטור קורא זכר רבי אליעזר מחייב וחכמים פוטרין ומו אימא התיב בעי רבי זירא יונה על בי חסיל אי נמי חסיל על בי יונה מהו ופירש רש"י חסיל עוף טהור הוא דומה ליונה אחר אבי טא שמע עוף טמא רובץ על בי עוף טהור וטהור רובץ על בי עוף טמא פטור משילוח הא טהור וטהור חייב דלמא בקורא והר"ף הביא לישנא בתרא דרבי (אליעזר) [אלעזר] דתניא נמי הכי והשמיט לישנא קמא גם השמיט בעיא דרבי זירא ונראה מדעתו דמפרש דלישנא בתרא חולק אלישנא קמא וסבירא ליה דלא נקט קורא זכר בשלמא דרבי אליעזר וחכמים אלא להודיעך דנקורא זכר הוא דמחייב רבי אליעזר אבל סבר דעלמא פטור אבל לרבנן דפטרי בקורא זכר הוא דדין בקורא נקבה נמי פטרי וכיון דתניא כוותיה דלישנא בתרא הכי הלכמא ולפיכך השמיט בעיא דרבי זירא דכיון דקיימא לן כחכמים דאפילו בקורא נקבה פטור משילוח כל שכן ביונה וחסיל ורבי זירא לא קמיבעיא ליה אלא אליבא דרבי אליעזר וללישנא בתרא כיון דמחייב אפילו בקורא זכר שם כל שכן דמחייב ביונה וחסיל נקבה או דילמא דוקא בקורא הוא דמחייב אפילו בזכר אבל ביונה וחסיל פטור אפילו בנקבה אי נמי רבי זירא קמיבעיא ליה ללישנא קמא ואליבא דחכמים דמורו בקורא נקבה מי מודו נמי ביונה וחסיל או לא וכיון דתניא כוותיה דלישנא בתרא דלחכמים אפילו בקורא נקבה פטור כל שכן הר"ש השיג עליו ומפרש דלישני לא פליגי ותרמי לישני הלכמא וינהו דזכר דעלמא דברי הכל פטור ובקורא נקבה דברי הכל חייב כי פליגי בקורא זכר והלכה כחכמים דפטרי והשמיט הר"ש בעיא דרבי זירא דברי משום דסבירא ליה דכיון דתני קורא זכר להודיעך דלחכמים נמי מיהא בקורא נקבה חייב בשילוח מכלל דביונה וחסיל פטור רבמא אלא ודאי דלא מחייב חכמים אלא בקורא נקבה ובעיא דרבי זירא אינה אלא לרבי אליעזר דמחייב בקורא זכר שם מודה ביונה וחסיל דלא מחייב רבי אליעזר אלא בקורא ואפילו הוא זכר וכיון דהלכה כחכמים נקטינן דביונה וחסיל פטור אפילו בנקבה אלא דקשיא לי טונא לפירוש הר"ש דלישני לא פליגי מאי קאמר תלמודא אלישנא בתרא הניא נמי הכי דלא שייך תניא נמי הכי אלא היכא דפליגי לישני וקאמר תלמודא דתניא נמי הכי כהאי לישנא ולא כאידך לישנא ומו קשה מאי נפקותא איכא במאי דתניא נמי הכי כלישנא בתרא

זוה"ה ומ"ש או שהזכר רובץ על הביצים פטור פלש"ה וכו'. שם נמשנה (קלח): קורא זכר רבי אליעזר מחייב וחכמים פוטרין פירוש קורא עוף טהור הוא ודרכו לרובץ על בינים אחרים. ועמרא (קמ): אמר רבי אלעזר מחלוקת בקורא זכר אבל בקורא נקבה דברי הכל חייב ואמר רבי אלעזר מחלוקת בקורא זכר אבל בזכר דעלמא דברי הכל פטור. ופירש רש"י אלא בקורא נקבה אפילו אין הביצים שלה חייב לשלח דהאם קרינן בה הואיל ומנהגו כך. אבל זכר דעלמא דברי הכל פטור דהאם רובצת כתיב ולא האז רובץ. והר"ף לא הביא מיתרא קמימא דרבי אלעזר וכתיב הר"ש עליו (פי ג) תמתי למה לא הביאה ללכאורה משמע דאיתנהו לתרווייהו דתרי מילי וינהו ולא פליגי אהדדי ואני לא הייתי טוחב מיתרא דרבי אלעזר בתימא משום דלית בה נפקותא לפסק הלכה ולא כבצמיה אלא לדקדק בדברי הר"ף דנראה שיהיה כחוב נכפירו ואיכא דאמרי אמר רבי אלעזר וכו' ופליגי תרי לישני דרבי אלעזר אהדדי ופסק כלישנא בתרא משום דתניא כוותיה ולאפוקי מלישנא קמא ולאשמועינן דלא מחייב רבנן בקורא נקבה ואין דבריו נראין לי דבספרים שלנו אין כחוב בהן איכא דאמרי וגם ללכאורה משמע דלא פליגי אהדדי:

ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם טעמו מדגרסינן בעמרא (קמ): בעי רבי זירא יונה על בי חסיל חסיל על בי עוף טהור וטהור רובץ על בי עוף טמא פטור הא טהור וטהור חייב דלמא בקורא. ופירש רש"י חסיל עוף טהור דומה ליונה: דילמא. הא דתני בטהור וטהור חייב בקורא נקבה דמנהגו כך ומודו בקורא אפילו אין הביצים שלה דלמא דהואיל ודרכה לגדלן והאם רובצת קרינן בה אבל עוף אחר בעלה דעמו ואינו בשילוח טזו. וכיון דבעינן לא איפשטא נקטינן בה לעינן סיוב לשלח לתומרא דספיקא דאורייתא היא ולענין מלקות נקטינן לקולא דספק נפשות להקל ונראה שהוא ז"ל היה גורס כלישנא בתרא דרבי אלעזר איכא דאמרי ופסק כלישנא בתרא וכדפסק הר"ף דלא מפליגי רבנן בין קורא נקבה לעוף דעלמא אלא שהרמב"ם פסק בטובה נקטם טהורות לחייב בשילוח מדלא איפשטא בעינן ומדברי הר"ף משמע ללכאורה דבטובה פטור שהרי השמיט בעיא זו וש לתמוה עליו דכיון דספיקא דאורייתא היא הוה ליה למינקט בה לתומרא לכן נראה לי דהר"ף נמי מחייב כולו נקטם טהורות בשילוח ולא הולך להביא בעיא דרבי זירא לפי שסמך על מה שכתב על מיתרא

זוה"ה ומ"ש או שהזכר רובץ על הביצים פטור פלש"ה וכו'. שם נמשנה (קלח): קורא זכר רבי אליעזר מחייב וחכמים פוטרין פירוש קורא עוף טהור הוא ודרכו לרובץ על בינים אחרים. ועמרא (קמ): אמר רבי אלעזר מחלוקת בקורא זכר אבל בקורא נקבה דברי הכל חייב ואמר רבי אלעזר מחלוקת בקורא זכר אבל בזכר דעלמא דברי הכל פטור. ופירש רש"י אלא בקורא נקבה אפילו אין הביצים שלה חייב לשלח דהאם קרינן בה הואיל ומנהגו כך. אבל זכר דעלמא דברי הכל פטור דהאם רובצת כתיב ולא האז רובץ. והר"ף לא הביא מיתרא קמימא דרבי אלעזר וכתיב הר"ש עליו (פי ג) תמתי למה לא הביאה ללכאורה משמע דאיתנהו לתרווייהו דתרי מילי וינהו ולא פליגי אהדדי ואני לא הייתי טוחב מיתרא דרבי אלעזר בתימא משום דלית בה נפקותא לפסק הלכה ולא כבצמיה אלא לדקדק בדברי הר"ף דנראה שיהיה כחוב נכפירו ואיכא דאמרי אמר רבי אלעזר וכו' ופליגי תרי לישני דרבי אלעזר אהדדי ופסק כלישנא בתרא משום דתניא כוותיה ולאפוקי מלישנא קמא ולאשמועינן דלא מחייב רבנן בקורא נקבה ואין דבריו נראין לי דבספרים שלנו אין כחוב בהן איכא דאמרי וגם ללכאורה משמע דלא פליגי אהדדי: ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם טעמו מדגרסינן בעמרא (קמ): בעי רבי זירא יונה על בי חסיל חסיל על בי עוף טהור וטהור רובץ על בי עוף טמא פטור הא טהור וטהור חייב דלמא בקורא. ופירש רש"י חסיל עוף טהור דומה ליונה: דילמא. הא דתני בטהור וטהור חייב בקורא נקבה דמנהגו כך ומודו בקורא אפילו אין הביצים שלה דלמא דהואיל ודרכה לגדלן והאם רובצת קרינן בה אבל עוף אחר בעלה דעמו ואינו בשילוח טזו. וכיון דבעינן לא איפשטא נקטינן בה לעינן סיוב לשלח לתומרא דספיקא דאורייתא היא ולענין מלקות נקטינן לקולא דספק נפשות להקל ונראה שהוא ז"ל היה גורס כלישנא בתרא דרבי אלעזר איכא דאמרי ופסק כלישנא בתרא וכדפסק הר"ף דלא מפליגי רבנן בין קורא נקבה לעוף דעלמא אלא שהרמב"ם פסק בטובה נקטם טהורות לחייב בשילוח מדלא איפשטא בעינן ומדברי הר"ף משמע ללכאורה דבטובה פטור שהרי השמיט בעיא זו וש לתמוה עליו דכיון דספיקא דאורייתא היא הוה ליה למינקט בה לתומרא לכן נראה לי דהר"ף נמי מחייב כולו נקטם טהורות בשילוח ולא הולך להביא בעיא דרבי זירא לפי שסמך על מה שכתב על מיתרא

פרישה

ועוף במא שרובץ וכו'. דכתיב קן לפור דכתיב טהא האם שהיא מקננת לפור ועוף טמא לא מיקרי לפור. עד כאן המניין: (י"ט) שרובץ על ביצי עוף במא וכו' או שהן טרפה. דכתיב חקח לך ולא לכלבך: (י"ט) או שהזכר רובץ וכו'. דהאם כתיב ולא האז:

הגהות והערות

זו ובתורת חיים (חולין קמ: ד"ה יונה) כתב "מדלא קמיבעי ליה ביונה על ביצי יונה אחרת משמע וכחרא מינא לא קמיבעיא ליה דחייב לשלח" והוכיח כן מהרמב"ם וסו"ס י"ומ"ש הטור וכן אם האם רובצת על ביצים שאינן שלה פטור צ"ל דאיידי שרובצת על ביצים של סין אחרת:

דרכי אלעזר מאי דלישמר עלה בעמרא תניא נמי הכי וזכר דעלמא דברי הכל פטור קורא וזכר רבי אליעזר מחייב ומכמים פוטרים ומשמע ללא פטור רבנן אלא חכר בין דקורא בין דשאר מינים אבל נקבה בין דקורא בין דשאר מינים לדברי הכל חייב בשילוח ומשמע דסברא ליה ז"ל דהיינו דליכא בין חרי לישני דרבי אלעזר דללישנא קמא לא מחייב רבנן אלא בקורא נקבה אבל שאר מינים אפילו נקטת פטור וללישנא בתרא לא מפלגי רבנן בין קורא לשאר מינים דבין מה ובין מה סכרים פטור ובנקטת חייב ופסק ללישנא בתרא משום דתניא כוותיה והשתא איכא נפקותא לפסק הלכה בעמרא דרבי אלעזר בתרימא

(כ) אפילו הוא קורא וזכר: ח וכן אם האם רובצת על ביצים שאינן שלה פטור. ודוקא עוף דעלמא אבל קורא נקבה שרובצת על ביצים שאינם שלה חייב לשלח והרמב"ם כתב אפילו כל אם שרובצת על ביצים שאינם שלה חייב לשלח אלא שאינו לוקה והכי מסתברא: ב (כא) ואם מטלית או יט כנפי נוצה מעוף אחר או ביצים מזורות מפסיק בינה לקן או שיש סדרי

הלא הלכה כמכמים דפטור אפילו בקורא וזכר כל שכן סבר דעלמא אכל לפירוש הר"ף נחא דקאמר תניא נמי הכי לאורוי דהלכה כלישנא בתרא ולחכמים אפילו בקורא נקבה נמי פטור והכי משמע להדיא לפירוש דגורמים ואיכא דלמרי דמשמע דפלגי לישני ואפילו לפירוש דלא גרסינן ואיכא דלמרי מוכח דפלגי מדקאמר פלמודא תניא נמי הכי כדפירשית:

וזה הרמב"ם דעם שלישי דליהו מפרש דלישני פלגי וקימא לן כלישנא בתרא דתניא כוותיה דנקט קורא וזכר להודיען כמו דרבי אליעזר דאף על גב דזכר דעלמא פטור בקורא וזכר מחייב אלא קורא נקבה אליבא דחכמים לא דעינן אי מתו חכמים דחייב בשילוח או סברא להו דנקבה נמי פטור דהא לא נקט קורא וזכר אלא להודיען כמו דרבי אליעזר אלא למכמים בקורא לא איירי ולא גלי לן תנא מידי היכי סברא להו למכמים בקורא נקבה והילכך קמיבעיא ליה לרבי זרעו בקורא נקבה אליבא דחכמים דלא כהר"ף דפשיטא ליה ללישנא בתרא אליבא דחכמים דאפילו בקורא נקבה פטור דהא ורבי זרעו דמיבעיא ליה ביונה ותפיל אף אליבא דרבי אליעזר דמחייב בקורא וזכר קמיבעיא ליה מי מחייב נמי ביונה ותפיל נקבה או לא ונעי למיפשט מדתנן עוף טמא רובץ וכו' הא טהור וטהור חייב דתני דלמא מתמינן אליבא דרבי אליעזר קמי לה ומיירי בקורא ואפילו וזכר ואם כן נעיא לא איפשטא וכי היכי דמיבעיא ליה לרבי זרעו ביונה ותפיל ואף אליבא דרבי אליעזר הכי נמי מיבעיא ליה בקורא נקבה ואליבא דחכמים ולא איפשטא דהא איכא למדמי דמתמינן דמי חייב בקורא ואפילו וזכר ואליבא דרבי מינה הא טהור וטהור חייב בקורא ואפילו וזכר ואליבא דרבי אליעזר אלא לחכמים אפילו קורא נקבה פטור או שמה חכמים מדו דנקבה חייב בשילוח ואפילו ביונה ותפיל וכל שכן בקורא נקבה וזכר דלא איפשטא הרי זה משלחה מפסיקא ואם לא שלח איט לוקה בין בקורא נקבה בין בשאר עופות טהורים. ורביט לא הביא דעת הר"ף אלא דעת הר"ש מפני שכן נראה מפירוש רש"י והביא גם כן דעת הרמב"ם וכמו דהכי מסתבר והביא יוסף האריך בכמה דברים שיש להשיב עליהן ולפע"ד מה שכתבתי הוא הנכון. אמנם מה שהשיב דם יוסף על הר"ן בהגמנו דברי הר"ף הדין עמו ואין ספק דשגגה היא שיצאה מחמת קולמוס הר"ן סה:

ו ואם ספסלית וכו'. פירוש מיבעיא לה מי הו מטלית מצילה דלא קרין ביה והאם רוצת עליהם ופטור משילוח או לא אם פמצי לומר הו מצילה אכמי מיבעיא לן טענה פלושה מי הו מצילה או שמה מין נמתי לא הו מצילה: ופדה שכתב כפי טענה משוף

ואפשר לפרש ע"פ זה דנעיא דרבי זרעו היא אי מפרשינן מתמינן כלישנא קמא דרבי אלעזר או כלישנא בתרא ומאן דנעיא למיפשט מתמינן לחייב סבר כלישנא בתרא דלא מפלגי בין קורא לשאר מינים ומאן דדמי דלמא בקורא סבר כלישנא קמא דמפלגי ביניהו ובתרימא לא הוה שמיע להו ואנן דשמיע לן נקטינן כוותיה וכלישנא בתרא: ובידיהו להרמב"ם אי אפשר לומר כן דאם כן הוה ליה למיפסק דמילקא נמי לקי כיון דלא אנעיא להו אלא משום דלא שמיע להו ברימא אנן דשמיע לן איח לן למינקט כוותיה לגמרי אפילו לחייב מלקוח וז"ל דהרמב"ם ספוקי מספקא ליה אי טעמא דנעיא דרבי זרעו משום דברימא לא שמיע ליה ואי הוה שמיע ליה לא הוה מיבעיא ליה או אי אפילו אי שמיע ליה ברימא אכמי מיבעיא ליה אי בנקטת נמי פטור משילוח לרבנן והא דנקט וזכר משום דבקורא מחייב רבי אלעזר אפילו חכר וכיון דאפשר למימר הכי מידי ספיקא מיהא לא נפיק לפטור ממלקוח: ואבתי איכא למידק דהוה ליה לחייב בקורא נקבה מלקוח דהא למאי דנעיא למיפשט על כל המינים הוה חייב וקורא בכלל ולמאי דמי בקורא מיהא חייב יו' יש לומר דאפשר לפרש דלמא בקורא לאו בקורא אליבא דחכמים קאמר וכדפירש רש"י אלא בקורא אליבא דרבי אליעזר קאמר אלא לחכמים מיבעי בכל המינים אפילו בקורא יח: ודבר"ן כתב (מס. ד"ה ר' אליעזר) להכי נקט וזכר משום דקורא נקבה אפילו רבנן מתו כיון שדרכה לרבוץ על ביצים אחרים ומיהו נעוף אחר טהור נעיא ולא איפשטא בעמרא עד כאן. ויש למתוה עליו איך לא דקדק בדברי הרב אלפס מה שדקדק בו הר"ש ולא כתב טעם למה השמיט נעיא דרבי זרעו: ורבינו כתב על דברי הרמב"ם והכי מסתברא. משום דאפילו דאם תמצא לומר דלא פלגי לישני דרבי אלעזר אהדי ופשיטא ליה דבשאר מינים דלאו קורא אף בנקטת פטור לרבנן וכדכתב הר"ש כיון דרבי זרעו איבעיא ליה ולא איפשטא נקטינן לחומרא והר"ש סבר דלא שנקינן פשיטותא דרבי אלעזר משום ספיקא דרבי זרעו:

ב ואם ספסלית וכנפי נוצה [א] בעוף אחר וכו'. עס (קמ): נעי רבי זרעו כן מטלית מהו שחמך כנפים מהו שיטול ביצים מחרות מהו שני סדרי ביצים זה על גבי זה מהו כב) וזכר על גבי ביצים ונקטה על גבי זכר מהו חיקו. ופירש רש"י מטלית. פרוסה על

פרישה

(כ) אפילו הוא קורא וזכר. פירוש קורא עוף טהור הוא וזכרו לרבוץ על ביצים אחרים לכן נקטה פסוק אמו (אפילו אין הביצים שלה חייב לשלח. עד כאן הענין) כיון שדרכו כן: (כא) ואם ספסלית או כנפי יונה" כא) כ"ל: ספסיק בינה לקן. אם פמצי לומר לומר מולצן שני סדרי ביצים והוא ממכין לטול הממונים מי הוה האמלעית מצילה ולא קרין ביה רוצת עליה או לא. רש"י:

חדושי הגהות

רצב [א] ספסלית או כנפי טענה כ"ל:

הגהות והערות

שם. ובגמרא בעי ר' ירמיה, והבעיה שמידי כסמך היא כשם ר' ירמיה: כא] בפור שבדפורי פרישה הגירסא וואם מטלית (או) נוצה" וע"ז הוסיף הפרישה שיש לומר "או כנפי יונה". ובדפוס קניגסברג הגירסה כפרישה "או כנפי יונה" (נוצה): כב) כתב הש"ך (כס"ק יד) בשם העש"ו דתנברין לישול התחתנים לכד היינו כפרשי" אבל בתרומי הושב"א כתוב שהעליונים כיצי עוף ססא וא"י בביצים מוונים" וכו'. ועיי"ש שהסיק כרשי"י תיין שכן משמע מברבי הסוד הרמב"ם:

[ז] עיין בבאור הגרי"א (ס"ק יב) שביאר את שיטת הר"ף והרמב"ם וגם יישב קושיה זו: יח) זה תמוה דהא להרי"א איתא שם דבקורא נקיבה רכ"ע לא פלגי דחייב וראיתי שמהם כן בספר מחנה אפרים בהגהותיו. גליון רעק"א. ועיין עוד בבאור הגרי"א (ס"ק יג): יט) כ"ה ברוב הדפוסים. בטור שבדפורי כ"י ובי"ח ובדפוסים פייבי די שאקו ודיהרגפורט הגירסא וואם מטלית וכנפי יונה" בטור שבדפורי פרישה הגירסא וואם מטלית (או) נוצה" וכו': כ) וכ"ה גם בכס"מ

קובץ הלכות – הלכות שילוח הקן (4)

לג

ד. קן שיש בו ב' ביצים או יותר, אין צריך לזכות בכל הביצים שבקן, וסגי לזכות רק בביצה אחת.

וכיון שנתבאר דזכייה בבנים גם בלי ליטלם מהקן נכלל ב'הבנים תקח לך' לענין דרשה דשלח תשלח את האם והדר הבנים תקח לך, א"כ ע"כ שגם לענין קיום המצוה הזכייה בכה"ג נכלל ב'הבנים תקח לך', דשורש הך דינא דצריך לזכות בבנים בשביל קיום המצוה נלמד גופא מקרא דשלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, ונמצא מוכרח מזה דהשולח את האם וזוכה בבנים בקנין יד וכדו' באופן שלא נטלם מן הקן, או ע"י קנין חצר כשהקן נמצאת בתוך חצרו, קיים מצותו בכך.

אלא דיל"ע לכאור' דבספר בית לחם יהודה סי' רצב (סק"א) הוכיח מהזוהר (וזהר חדש דוח עז ע"א; תקוני זוהר, תקון ו, כג ע"א) דצריך דוקא ליטול את הבנים ודלא כתשו' חכם צבי סי' פג, משום דבזוהר איתא שכשלוקח הבנים מן האם הולכת וצועקת מלאך הנקרא עוף ומכח זה נעשה התעוררות למעלה כו' ע"ש, והובא בברכ"י (סק"ו) וכע"ז בערוה"ש (סעי' ד), ולכאור' משמע מזה דצריך ליקח את הבנים מן הקן בפועל ולא סגי בזכיה בעלמא. מיהו מו"ר שליט"א אמר דעיקר הלימוד מהזוהר הוא דהמצוה אינו שילוח האם בלבד אלא 'שלח תשלח את האם והבנים תקח לך', ועדיין י"ל דקיחה שאמר הכתוב היינו קנין דקיחה איקרי קנין (קדושין ב.) ובפרט דמסתמא הזוכה בביצים או אפרוחים הריהו נוטלן מן הקן, ומ"מ כיון דקיחה היינו קנין, על כן אף אם זכה באופן שנשארו בקן אין זה מגרע בקיום המצוה כיון שנתקיים בו ואת הבנים תקח לך, עכ"ד. וע"ע בספר שלח תשלח לידידי הג"ר נפתלי יחיאל ויינברגער שליט"א (תשובות הגר"ח קנייבסקי, סעי' נט) שגם הגר"ח קנייבסקי שליט"א פסק דסגי לזכות בביצים ע"י קנין חצר וא"צ ליטלן מהקן בפועל.

4) תנן בחולין קמ: "אין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת חייב לשלח, שנא' קן, קן מכל מקום" ופי' בחי' הר"ן (קלט: ד"ה קן) "מדכתב רחמנא קן ציפור בפתח שהוא סמוך, ולא קן בצירי שהוא מוכרת, ש"מ שהתורה הקישה קן לאם, מה האם שאינה אלא אחת, אף הקן אפי' אינו אלא אחד חייב לשלח" ע"כ, והא דנקט הכתוב אפרוחים או ביצים בלשון רבים, כבר פירש"י בחולין קמא. (ד"ה ביצים או אפרוחים) דאורחי' דקרא הוא למינקט רבים ברוב קנים ע"ש, ובפרט משום שכן נהוג אצל העופות שמטילין ב' ביצים ביחד וכמ"ש רש"י ביצה י. (ד"ה בריכה) ורשב"ם בב"ב פ. (ד"ה הלוקח), וכ"כ רבינו בחיי (דברים כב, ז) "והזכיר אפרוחים וביצים בלשון רבים שכן המנהג, ואף אם האם רובצת על אפרוח אחד או ביצה שלמה אחת חייב בשלוח" ע"כ. ודין זה נפסק ברמב"ם פי"ג מהל' שחיטה (הי"ז) ובשו"ע סי' רצב סעי' א.

ולפי מה שנתבאר נמצא דגם הא דכתי' ואת הבנים תקח לך' בלשון רבים הוא רק אורחא דמילתא, דה"ה אם לקח רק ביצה אחת יצא וכמש"נ, וא"כ נמצא דליכא דין ליקח יותר מביצה אחת אפילו אם יש בו ב' או ג' ביצים בקן, וכן אמר מו"ר שליט"א דהפוסקים דסברי דצריך ליקח הבנים ילפי מקרא ד'ואת הבנים תקח לך' וא"כ לפי מה

כמה בניא הקובעים מזוזה בכית א', איך ינהגו לענין ברכה

נא. מי שיש לו כמה פתחים וכמה בניא קובעים מזוזות בכמה מהפתחים, יעמיד בעה"ב כולם אצלו ויברך לקבוע מזוזה, ואז יתפזרו לקבוע כל אחד במקומו על סמך ברכה שבירך בעה"ב^{נא}.

נציב פהות מטפח

נב. אין שיעור לפצימי הפתח, וע"כ קיר שבולט ממנו פצימין דקים מאד באופן שנוצר ע"ז צורת פתח, יש לקבוע שם מזוזה^{נב}.

שילוח הקן

קן שיש בו ביצים שכבר התחילו לירקם או אפרוחים קודם פתיחת העינים

נג. קן שיש בו ביצים שכבר התחילו לירקם ויש בהם דם או צורת אפרוח, או אפרוחים שעדיין לא גדלו כנפים, אע"פ שהשתא אסורים באכילה, מ"מ חייב בשילוח, דכיון שראויין לאכילה לכשיגדלו האפרוחים שפיר מקרי בהו תקח לך^{נג}.

שילוח הקן בקן המזומן, ודין ביצים שכבר זכו בהם אחר והופקרו

נד. שילוח הקן אינו נוהג בעופות או בביצים שיש להם בעלים, דכתי' כי יקרא לפניך קן צפור גו', וכשיש להם בעלים אין זה מקרה אלא הרי זה מזומן. וביצים שכבר זכו בהם אחד והופקרו, יש אומרים דפטור משילוח דכיון שהיה להם בעלים כבר מקרי מזומן^{נד}.

שערי הלכות

^{נא} בשו"ע סי' רפט סעי' א איתא דמי שיש לו כמה פתחים אם בא לקבוע את המזוזות על כל הפתחים יחד אינו מברך אלא ברכה אחת על שניהם, ויעויין שו"ע אר"ח סי' תלב סעי' ב לענין בדיקת חמץ "בברכת אחת יכול לבדוק כמה בתים, ואם בעה"ב רוצה יעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך ויתפזרו לבדוק איש במקומו על סמך ברכה שבירך בעה"ב" ע"כ, ולכאור' גם בנדו"ד יש לעשות כן, וכ"כ בשולחן גבוה (סק"ד) ושו"ע הרב אר"ח סי' ריג (סעי' ו-ז), וכן פסק מו"ר שליט"א. ועמש"כ סי' קמד סק"ט.

^{נב} ברע"ק סי' רפז סק"ד כתב דפצים דק מאד כמו חוט מקרי פתח, והסכים לזה במקדש מעט (שם סק"ב) ויעויי"ש שהביא בשם ספר יד הקטנה פ"ג מהל' מזוזה סוף סק"ח "האומר דכשאין המזוזות עבים טפח פטור, טועה הוא, דבגמ' ופוסקים מוכח דחייב גם באין בהם עובי טפח" ע"ש, ובסימן קמה הבאנו סמוכים לזה מסוגיא דמנחות לג: ומדברי הט"ז סי' טסג סק"ד בשם תה"ד סי' עד הובא כמשנ"ב שם (סק"ז), וכן פסק מו"ר שליט"א לדינא.

^{נב} בחולין קמ. איתא דאפרוח טרפה פטור משלוח דדרשי' תקח לך ולא לכלביך ונפסק בשו"ע סי' רצב סעי' ז, ויש לעיין בביצה מרוקמת שאסורה באכילה אי קרינן בהו תקח לך ופטור משלוח, ויעויין בסי' קמו שהבאנו מחי' הר"ן (קמ. ד"ה ביצים) שמצדד תחילה לפטור משילוח, ושוב כתב די"ל שאם הי' יכול לשום הביצים תחת עוף אחר חייב לשלח; ובתשו' שם הארכנו לדון כדבריו ע"פ מימרא דרב אושעיא קמ: ודברי האחרונים בביאור הך סוגי' עיי"ש, והבאנו דלדינא פסק הכנה"ג בספר דינא דחיי (עשין סה, ד"ה עוד אומר שם, דף פג ע"ב) כהר"ן, והובא בברכ"י סי' רצב (סעי' ז), וז"ל ספר חזון יחזקאל (חולין פ"י ה"ב, תרושים) "מעולם לא שמענו דאם הביצים כבר נעשו פירשא כנהוג קודם יציאת האפרוח, יהי' פטור משלוח משום שאינן ראויות עוד לאכילה, ואין מתקיים בהם תקח לך, אלא ע"כ כיון שישנה אפשרות להשיב עליהן צפור אחרת מתקיים שפיר תקח לך בהאפרוחים הנולדים" ע"כ, וכ"כ בשפ"א (בכורות ו: ד"ה עיין ברמב"ן) ושו"ת חת"ס (יו"ד סי' עח ד"ה והנה בה"ג) וכ"מ בשו"ת יד אליהו (פסקים סי' נא ד"ה והנה נחזי) וכן נקט בפשיטות בתפארת ישראל (חולין פ"יב מ"ג, בועז סק"א), ושם הבאנו ראי' מגמ' קלח: עיי"ש, וכן פסק מו"ר שליט"א לדינא.

^{נד} בשו"ע סי' רצב סעי' ב איתא דקן המזומן אצלו פטור משלוח, ובברכ"י סי' רצב (סק"ג) הביא מהרה"ג מוהר"ר סלימאן בן אוחנא שאף שיפקיר אח"כ את הבית פטור מלשלח, והביא ראיות מסוגי' דחולין קלח.. והובא כמלאכת שלמה ריש פ"א דחולין, ובספר שיח השדה

טומאת כהנים ואבילות

גוף מת שעבר תהליך 'פלסטיניישאן' אי מטמא

נה. גוף מת שעבר תהליך 'פלסטיניישאן', יש להחמיר בו דשייכא ב' כל דיני טומאת מת¹¹.

קניית בגד חדש באבל תוך י"ב חודש לאביו ואמו

נו. מי שהוא תוך י"ב חדשי אבילות על אביו או אמו אסור לו לקנות וללבוש בגדים חדשים, אבל לקנות בגדים חדשים תוך י"ב חודש על דעת ללבושם אחר י"ב חודש שרי¹².

שערי הלכות

(חולין קלט:) השיג על ראיותיו, ומסיק דשפיר מהני הפקר להפקיע שם מזומן. וע"ע בספר לחם שמים להגאון יעב"ץ (חולין פ"ב פסנה א) דמוכח דס"ל דמדהפקירו פקע מינייהו שם מזומן, וע"ע בספר ארחות רבינו (ח"ד, שילוח הקן, סעי' סט ד"ה בעת) שכ"ה דעת הקהילות יעקב.

ואמנם בשו"ת אמרי יושר סי' קנח נקט דהפקר אינו מועיל להפקיע שם מזומן, והביא מדברי החת"ס בחידושו לחולין (קמא: ד"ה אאמס) דאפשר להיות מזומן אף שהוא הפקר, ושוב הראה לדברי המלאכת שלמה עיי"ש, וע"ע בשו"ת התעוררות תשובה (י"ד ח"ד סי' קנח) שהאריך בזה ומסיק דאף שהפקירן עדיין לא פקע מיני' שם מזומן, וגם בשו"ת מנחת שלמה (דפו"י, ח"ב סי' צו סק"ו) נוטה לומר דאף שהפקירו מקרי מזומן, ובסימן קמז הבאנו ראי' לזה מגמ' חולין קלט: עיי"ש. וכמה שנים היה מור' שליט"א מורה ובא דמהני הפקר להפקיע שם מזומן, ומיהו שוב חזר וזר מזה ואמר ששפיר יש לחוש לדברי האחרונים שכתבו דלא מהני הפקר להפקיע שם מזומן, דאע"ג דיסוד שם מזומן תלוי בעוף או ביצים שיש לו בעלים, אבל מסתברא דכל שכבר היה לו בעלים תו לא מקרי כי יקרא, דתו לא חשיב מקרה שלכן י"ל דלא מהני ההפקר להפקיע מיני' שם מזומן, עכ"ד. ועוד אמר מור' שליט"א דאפי' להסוכרים דמהני הפקר להפקיע שם מזומן, נראה פשוט דכל זה הוא בביצי עוף של הפקר שאין דרכו ליגדל עם בנ"א, דבכה"ג יש מקום לדון שאם הפקיר הביצים פקע מיני' שם מזומן, אבל עוף ביתי שדרכו ליגדל עם בנ"א, וכגון תרנגולת ביתית, לא מהני ההפקר להפקיע מיני' שם מזומן, דבכה"ג הרי כל הקן מזומנת בידו שדרכו ליגדל בבית וא"א למיקרי בו כי יקרא, עכ"ד. ובסימן קמז הארכנו עוד בזה עיי"ש.

¹¹ בסימן קמט תיארנו תהליך פלאסטיניישאן יעוי"ש, ויסודו ענין קיום צורת הגוף ע"י אופן עיבוד המייבש הנוזלים שבכל תאי הגוף ומכניס במקומו חומר פלאסטי, והחומר ההוא מתאחד עם החלק המועט הטבעי הנשאר מתאי הגוף, ואח"כ מחממים את הגוף עד שמתקשה למדת תחושת ממשות המצוי בבשר גוף רגיל, ועי"ז נשמר צורת דמות הגוף כבתחילה בצורתו ודמותו וגוונו, ותו אינו נרקב לעולם. החומר הטבעי הנשאר אחר פלאסטיניישאן הוא פחות משליש [30%] ממה שהיה, ויותר מב' שלישים מהדמות הוא סינטטי [70%], ושם כתבנו לדון לענין טומאת כהנים בגופי מתי עכו"ם שעברו תהליך זה, אם מטמאין באהל, ובמגע ומשא. ויסוד השאלה ע"פ סוגי' דחולין קכב. דעור אדם שעברו אינו מקבל טומאה מה"ת יעוי"ש, ובשו"ת אג"מ (י"ד ח"א סי' רל ענף ח) ביאר דכיון דקעביד מעשה לבטלו מתורת בשר מת כדי לעשות ממנו כלים תו לא מיטמא, ולפ"ז יל"ע בנדו"ד אי תהליך הפלסטיניישאן הוא גדר עיבוד וביטול מתורת בשר.

אמנם במל"מ רפ"ג דאבל איתא דעצמות המומי"א מטמאין, וכ"כ בשו"ת גינת ורדים (י"ד כלל א סי' ד) והשיג על הרדב"ז בתשו' ח"ג סי' תתקעט שכתב דמומי"א אין בו איסור אכילה כיון שנשתנה צורתו וחזר להיות עפר בעלמא, ותמה דאכתי יש לטמא מדין רקב, ואמנם בגינת ורדים שם מבואר שהבין דאין הסמים פועלים כ"כ שינוי בגוף המת והם רק כתרס ושמירה המרחיקים הנוקין וההפסדות המתרגשין לבא [עיי"ש בלשונו בסוף התשו'], ואכן המעיין בתשו' הרדב"ז במקו"א - ח"ב סי' תרצב - יראה שביאר שיטתו וכתב דכשמעמידין המומי"א בדבש כהיה דב"ב ג: אע"ג שנשאר בצורתו כמו שהיה בתחילה או קרוב לו, אבל אחר שעברו י"ב חודש מתהפך הדבר לדבש לפי שהיא נבלעת בתוכו, אע"פ שתבניתו עומד כמו שהיה, והביא ראי' ממוס"ק שדם חי' הוא ומותר ליתנו בתרופות אע"פ שאין שם סכנה לפי שמרוב הזמן חזר להיות עפר ע"ש. ולפ"ז יל"ע בנדו"ד שרוב החומר הוא פלסטי מעורב עם מעט חומר טבעי, ולסכרת הרדב"ז לכאור' אינו מטמא עכ"פ מה"ת, וגם להגנת ורדים ומל"מ אפשר דנדו"ד שאני מהמומי"א כיון שנשתנה ורובו פלסטי, ועי"ש שהארכנו הרבה בכל זה. ולמעשה מור' שליט"א אמר דכפשוטו אין לזה גדר עור שעברו, וגם אין הכרח לדמות למומי"א של הרדב"ז, ולכן יש להחמיר לנקוט דמטמא, עכ"ד. ועיין עוד בסימן קנ-קנב בתשו' הגר"ע אויערבך והגר"י רייזמאן שליט"א וכמש"כ לדון בדבריהם.

¹² איתא בשו"ע יו"ד סי' שפט סעי' ג בהג"ה י"א דאסור ללבוש בגדי שבת תוך ד' שבועות הראשונים אבל אח"כ מותר אפילו על אביו ואמו, וכן לעשות בגדים חדשים, אבל נהגו איסור כל י"ב חודש ע"כ, ואמנם מקור הדין הוא בכלבו סי' קיד בשם מהר"ם, וז"ל שם "וכתב הר"מ ואם מתאבל על אביו ועל אמו אם יש לו בגד שבת, מותר ללבושם אחר ד' שבועות, אבל אין לו לעשות בגדים חדשים תוך שנתו אא"כ שמניח לאחר ללבוש ב' או ג' ימים, והכל מותר לאחר ד' שבועות, הן ללבוש והן לעשות חדשים, אלא שאין מנהג" ע"כ, וכ"כ